
ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ «НОВИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ» КРАЇН

МАЛАХОВА Лариса Володимирівна, аспірант кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

На сьогодні одним з найбільш гострих та актуальних викликів для людства є глобальна продовольча проблема, сутність якої полягає в недостатньому задоволенні однієї з першочергових та найважливіших потреб людини у повноцінному харчуванні. Ця проблема нині охоплює майже 1 млрд. населення світу [1]. Однією з причин загострення глобальної продовольчої проблеми є сучасний кризовий стан світогосподарських зв'язків, який проявляється у значному диспаратеті соціально-економічного розвитку країн світу. На нашу думку, світогосподарські продовольчі відносини під впливом наднаціонального регулювання набули несправедливого, нерационального характеру, що призвело до монополізації ринку розвиненими країнами. Значна підтримка виробників продовольчої продукції, демпінгові ціни, експортне субсидування з боку держав «Півночі» призвели до неконкурентоспроможності багатьох фермерських господарств «Півдня», що зумовило збільшення масштабів голоду та недоїдання. Але на сьогодні з'явилася група країн, що розвиваються, які при вдосконаленні своїх продовольчих політик зможуть скласти значну конкуренцію розвиненим державам на світовому ринку аграрної продукції.

Ця група держав була виявлена нами на основі розрахунків частки виробництва продуктів харчування у ВВП (AG) та річних темпів зростання виробництва продуктів харчування (RF), що виражені у відсотках. Ці показники були розраховані для більшості країн світу на основі статистичних даних Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Всесвітнього банку. Потім була обчислена швидкість зміни частки виробництва продуктів харчування у ВВП в період з 2004 по 2011 рр. У результаті на основі аналізу часових рядів були виділені країни, які демонструють щорічне підвищення виробництва продуктів харчування і при цьому не знижують показник частки виробництва продуктів харчування у ВВП (таблиця 1). Такі країни ми назвали «нові агропродовольчі». Оскільки оцінка швидкості зміни частки виробництва продуктів харчування у ВВП проводилася по невеликій кількості точок – 7, то значення вийшли приблизними. У даному випадку важливо було отримати не кількісні співвідношення, а виявити якісний характер змін. Будемо вважати, що частка виробництва продуктів харчування у ВВП не має тенденції до зменшення, якщо обчислена швидкість більше $-0,1$ [2, с. 64].

Виділені нами «нові агропродовольчі» країни мають різні рівні розвитку агропромислових комплексів (АПК) та політики, що їх регулюють, але всі ці держави за останнє десятиріччя демонструють позитивні зміни в цій сфері та в перспективі можуть стати основними експортерами на світовому продовольчому ринку. Розглянемо основні напрями існуючою продовольчої політики визначених нами країн.

Країни, що мають позитивний щорічний приріст виробництва продуктів харчування та частки виробництва продуктів харчування у ВВП з 2004 по 2011 рр..

Країни	RF	AG	Приріст частки виробництва продуктів харчування у ВВП
Марокко	3,39	11,5	0,120
Бразилія	3,37	12,3	0,024
Україна	2,92	26,0	0,873
Еквадор	2,23	15,1	0,080
Аргентина	2,20	20,5	0,075
Малайзія	2,12	7,7	-0,045
ПАР	1,77	4,5	0,002
Чилі	1,37	5,9	-0,091
Таїланд	1,32	14,1	0,045
Російська федерація	1,27	6,2	-0,092
Мексика	0,59	3,9	-0,005

Розраховано автором за матеріалами: [1, 3]

По-перше, проаналізуємо політики в сфері розвитку АПК Латиноамериканських держав, що увійшли до складу «нових агропродовольчих» країн. Бразильська продовольча політика базується на програмі «Нульовий голод», що діє з 2003 року. Головною метою програми «Нульовий голод» є відновлення в Бразилії сільськогосподарської політики, що дає реальні стимули сімейним фермерським господарствам з метою збільшення обсягу виробництва продовольства та підвищення захищеності фермерів з низьким рівнем доходів. Програма заснована на наборі заходів, що поєднують: страхування доходів у сільському господарстві; пріоритет вітчизняного виробника – імпорт тільки в разі неврожаю; стимулювання досліджень по державній лінії з метою надання дрібним фермерам відповідних технологій у поєднанні з дієвими заходами технічного сприяння; політику в області кредитування, прив'язана до розвитку ринкових каналів; ініціативи для створення кооперативів, які переслідують, крім інших, цілі охорони природи і ландшафтів. Завдяки цій програмі з 2003 по 2009 рік більше 20 млн людей в Бразилії були виведені із зони бідності [4, с. 319]. Але слід зазначити, що проблема голоду та недоїдання в Бразилії досі не подолана та охоплює 6,9% населення [1].

Наступна «нова агропродовольча» країна – це Чилі. З 1990 року сільськогосподарська політика Чилі зосереджена навколо трьох основних цілей: по-перше, підвищення конкурентоспроможності всієї галузі, по-друге, досягнення більш збалансованого розвитку сільського господарства шляхом ефективної інтеграції бідних, менш конкурентоспроможних фермерів в комерційні ланцюги поставок, і, по-третє, пов'язання цих цілей із завданнями, що пов'язані з охороною навколишнього середовища та раціональним використанням ресурсів. Державні витрати на сільське господарство збільшилися більш ніж втричі протягом останніх десяти років. Витрати Міністерства Сільського господарства (MINAGRI) все частіше доповнюється витратами інших міністерств та пов'язаними з ними установами. Половина державних витрат на сільське господарство, що надається безпосередньо фермерам призначена дрібним фермерам. Дрібні фермери складають 84% всіх господарств в Чилі, але на них припадає тільки 30% виробленої продукції [5, с. 19]. Решта середніх і великих господарств не отримують будь-якої прямої підтримки з боку уряду. Стратегічна мета полягає в систематичній інтеграції дрібних землевласників в комерційні структури.

Менш розвинене АПК має Еквадор, де продовольча політика набула пріоритетності лише з 2008 року та була спрямована на досягнення продовольчої самозабезпеченості [6, с. 3]. В рамках цієї політики розроблено велику кількість заходів в сфері кредитування та субсидування агровиробників, сертифікації якості продуктів харчування, регулювання цін на

продукти на внутрішньому ринку, перерозподілу земель, технічної допомоги для розвитку виробництва, навчальних програм для фермерів та ін. Але на сучасному етапі не всі заплановані ініціативи реалізовані, через, що в Еквадорі голодом та недоїданням охоплено 18% населення, що є найбільш високим показником серед «нових агропродовольчих» країн [1].

Мексика є членом НАФТА і СОТ, які були створені для розширення торгівлі. Однак внутрішній продовольчий ринок Мексики був не готовий до міжнародної конкуренції за деякими видами продуктів харчування. Головною причиною негативних наслідків для місцевих агровиробників стала відсутність всеохоплюючої продовольчої політики. На сучасному етапі відсутня координація між владою і фермерами, немає прогнозів щодо ситуації на продовольчих ринках. Державна підтримка фермерів також майже відсутня. Але у 2014 році уряд Мексики планує стимулювати роботу агробізнесу. Представники уряду планують провести реформу, яка змінить нормативні та інвестиційні фактори для збільшення кількості робочих місць і продуктивності в продовольчому секторі [7]. Серед стратегій щодо підвищення продуктивності варто відзначити такі: розширення доступу до мексиканських добрив, сприяння в закупівлі насіння і забезпечення санітарної підтримки.

Але уряд Мексики значну увагу приділяє різноманітним програмам продовольчої допомоги, що спрямовані на поліпшення стану харчування в країні. Поточні програми «Oportunidades» та «Liconsa» спрямовані на розподіл продовольства, підвищення споживання поживних мікроелементів. Серед заходів цих програм можна відзначити: грошові перекази, харчові купони, харчові добавки для дітей дошкільного віку та вагітних жінок, а також медичні послуги [8].

Серед «нових агропродовольчих» країн значно виділяється Аргентина, тим що не має конкретної державної продовольчої політики, що сприяє самодостатності або зростанню доходів фермерів, окрім загальної макроекономічної політики, що реалізуються для всіх секторів економіки. Навпаки, комерційна політика в Аргентині, не спрямована на підтримку аграрних виробників. Але при цьому АПК Аргентини динамічно розвивається та освоює ринки розвинених країн. Причинами таких позитивних змін, на нашу думку, є те, що більшість підприємств АПК цієї держави знаходяться у приватній власності, а держава створює сприятливе економічне середовище для їх розвитку. Держава приймає участь лише у проведенні сільськогосподарських досліджень, але останнім часом приватний сектор також активно займається науковими розробками у цій галузі. Аргентинський уряд знижує внутрішні ціни на продовольчу продукцію за рахунок оподаткування та комерційної політики, з метою надання доступної їжі для місцевого населення і для контролю над інфляцією [9].

Проаналізувавши продовольчі політики «нових агропродовольчих» країн в Латинській Америці, можна зробити висновок, що в Чилі, Бразилії і Аргентині, в меншій мірі в Мексиці та Еквадорі, сформувалася нова галузь, орієнтована на експорт свіжої продукції сільського господарства та харчової промисловості. Ця нова експортна галузь форсувала розвиток зовнішньої торгівлі в регіоні і зіграла ключову роль у пом'якшенні наслідків кризи, викликаній недостатнім попитом на внутрішніх ринках, який можна пояснити головним чином низьким рівнем доходів населення цих країн. Тобто, проблема внутрішнього платоспроможного попиту на продукти харчування в цих країнах досі залишається відкритою, а в Бразилії та Еквадорі, за даними ФАО, голодує та недоїдає 6,9% та 18% населення відповідно, а хоча в Мексиці, Аргентині та Чилі, доля голодуючих складає менше 5%, але досі існує проблема збалансованого харчування малозабезпеченого населення, проте уряди цих держав ведуть активні політики по поліпшенню внутрішньої продовольчої безпеки [1].

Розглянемо продовольчі політики двох «нових агропродовольчих» країн, що знаходяться в Південно-Східній Азії – Малайзії та Таїланду. Уряд Малайзії розробив довгостроковий план розвитку економіки до 2020 р., де визначає сільське господарство, поряд зі сферою послуг і туризмом, як новий пріоритетний сектор державної підтримки

модернізації. Уряд реалізує пакет заходів на підтримку 10 тисяч бізнесменів, чия діяльність пов'язана з сільським господарством. У Малайзії формується економіка, орієнтована на експорт високотехнологічної продукції, при цьому високі технології запозичуються у розвинених країн. За останні роки було виділено 1,9 млрд. доларів на здійснення задуманих планів [10, с. 8]. Ці гроші були використані на будівництво доріг в сільських районах, а також на розвиток водопостачання кожного господарства. Розвиток сільського господарства в цій країні націлений на використання сучасних методів ведення сільського господарства. Слід зазначити, що в АПК Малайзії надходять значні іноземні інвестиції близько 671 млн дол. на рік. На іноземні інвестиції припадає близько 22% усіх капіталовкладень в сільське господарство країни [11].

У 2006 році Міністерством сільського господарства і кооперативів Таїланду був сформульований стратегічний документ, в якому було запропоновано три великих трансформації у сільськогосподарському виробництві: від сировинної бази до бази знань, від товарів з низькою вартістю до товарів з високою доданою вартістю, від моніторингу якості на етапі доставки до моніторингу по всьому харчовому ланцюгу (відомий як від ферми до столу). Метою цього документу було перетворення Таїланду на «Кухню світу» [12, с. 35]. Для реалізації цієї політики Міністерство сільського господарства і кооперативів запровадило сертифікацію харчової продукції, стимулювання розвитку органічного сільського господарства. Ці напрями політики давали позитивні зміни для розвитку ескортного потенціалу країни.

При зростанні цін на продовольчі та споживчі товари застосовується проект «Блакитний прапор», що забезпечує знижку на ці товари у вигляді зниження на 20-40% ринкових цін на тимчасовій основі [12, с. 29]. У такій програмі приймають участь супермаркети, магазини та ресторани по всій країні.

Програма фінансової підтримки сільського господарства Таїланду була прийнята в 2011 році. В її основі був метод заставного викупу рису у селянських господарств за цінами, що значно перевищують ринкові. Але в 2013 році в Таїланді відбулася політична криза та урядові дії негативно вплинули на стан державного бюджету через несвоєчасну реалізацію купленого рису, що призвело до припинення виплат фермерам та їх подальшим протестам. Тобто, на сучасному етапі продовольча політика Таїланду знаходиться в кризовому стані, що не дає змогу вивести 6,9% населення зі стану хронічного голоду та недоїдання [1].

Таким чином, провівши аналіз продовольчих політик Малайзії та Таїланду, можна зробити висновок, що вони спрямовані на розвиток експортного потенціалу всього АПК. На розвиток АПК спрямовані значні інвестиції, особливо в Малайзії. Уряд Таїланду приділяв велику увагу субсидуванню агровиробників, але на сучасному етапі підтримка фермерів припинена, що спричинено політичною кризою та нераціональною продовольчою політикою.

Наступними «новими агропродовольчими» країнами є дві держави з Африканського континенту – ПАР та Марокко. Продовольча політика ПАР регулюється національною Стратегією інтегрованої продовольчої безпеки (IFSS). IFSS представляє собою багатоаспектну стратегію, що структурована в основному навколо продовольчої безпеки домашніх господарств у сільських районах. Її метою є викорінення голоду, недоїдання і відсутності продовольчої безпеки до 2015 року. Стратегічні цілі IFSS:

- збільшення виробництва і торгівлі харчовими продуктами;
- поліпшення формування доходів і можливості створення нових робочих місць;
- покращення якості харчування та безпеки харчових продуктів;
- підвищення соціального захисту та систем управління харчовим забезпеченням;
- вдосконалення аналізу та системи управління інформацією [13, с. 3].

Ця політика призвела до збільшення фінансування соціальних програм, таких як шкільне харчування, безкоштовні медичні послуги для дітей від 0 до 6 років та вагітних і годуючих жінок, пенсійних фондів для літніх людей, а також створення провінційних аграрних спільнот, прийняття земельної реформи, розробки кредитної схеми для дрібних

фермерів, надання грантів для створення сільськогосподарської інфраструктури та введення схеми механізації виробництва фермерів.

З 2008 року в Марокко діє продовольча стратегія під назвою «Green plan». Цей план спирається на створення сучасного та високопродуктивного комерційного сільського господарства, а також на підтримку дрібних фермерів і боротьбу з бідністю в сільських районах [14, с. 10]. Також марокканський уряд надає субсидії фермерам на закупівлю добрив, насіння, іригацію та механізацію виробництва.

У Марокко існують державні програми субсидування соціально та економічно чутливих товарів трьох категорій: борошна хлібопекарського призначення з пшениці м'яких сортів, цукрової продукції та паливно-енергетичних товарів (рідкого палива і зріджених вуглеводневих паливних газів). Зазначені категорії товарів мають високе економічне і соціальне значення і характеризуються зростаючою динамікою внутрішнього попиту. Субсидування здійснюється за допомогою компенсаційних виплат з боку Національної компенсаційної каси Марокко на користь малозабезпеченого населення. Але в Марокко досі залишається невирішеною проблема голоду та недоїдання, що охоплює 5,5% населення [1].

Проаналізувавши продовольчі політики ПАР та Марокко можна констатувати, що вони, в першу чергу, спрямовані на забезпечення повноцінного харчування всього населення та повноправне входження дрібних фермерів на внутрішній ринок агропродовольчих продукції.

Останніми розглянемо політики у сфері продовольчого забезпечення двох «нових агропродовольчих» країн пострадянського простору – Російської федерації та України.

За останні роки в Російській федерації спостерігається зростання загального обсягу валової продукції сільського господарства, підвищується ефективність агропромислового виробництва. Разом з тим, незважаючи на позитивні зрушення в стабілізації агропромислового виробництва та забезпечення його динамічного зростання, ряд проблем залишається невирішеними, насамперед, високим залишається загальний розмір кредиторської заборгованості сільськогосподарських організацій Російської федерації, який за всіма зобов'язаннями склав в 2010 р. більше 1,3 трлн. руб. [15, с. 6]

В останні роки потреба населення Російської федерації в продовольчих товарах задовольняється вітчизняними виробниками приблизно на 60% з урахуванням експертної оцінки обсягів неорганізованого ввезення та продажу товарів на продовольчих ринках. Кордон продовольчої безпеки перебуває, за різними оцінками, на рівні імпорту продовольства у розмірі 18-35 % потреби. Істотне перевищення критичної точки, навіть за найнижчими оцінками, в Російській федерації обумовлено, перш за все, кризовим становищем вітчизняного сільського господарства, виробництво в якому становить близько 60 % від середнього рівня за 1986-1990 рр. [15, с. 7]. Таке падіння виробництва обумовлено як трансформаційним спадом, так і неефективними способами проведення в цілому економічної реформи та аграрної, зокрема. Спостерігається істотне скорочення державної підтримки сільського господарства, яка зменшилася з третини державного бюджету до 1% в бюджеті [15, с. 7].

Одним з документів, що регулює продовольчу сферу Російської федерації є «Доктрина продовольчої безпеки» країни, але її виявляється недостатньо для проведення повноцінної продовольчої політики. Послаблення ролі держави у розвитку АПК, скасування держзамовлення, відсутність єдиного планування та наукової концепції проведення аграрної реформи призвели до зниження ролі сільського господарства у формуванні бюджету країни, погіршення продовольчої безпеки країни. Тобто, російське АПК потребує активного втручання держави у свій розвиток.

В схожій ситуації знаходиться і продовольча політика України, яка перебувала під глибоким впливом процесу перебудови економіки в пострадянський період і бурхливих змін в економічній кон'юнктурі у вигляді швидкої лібералізації ринку в 1990-х роках і політичної та макроекономічної нестабільності, що проявлялося у негативному впливі на країну протягом майже всього останнього десятиліття. Під впливом економічної кризи відбувалися сильні коливання обмінного курсу української гривні, які супроводжувалися її девальвацією

в 2000 році, встановленням фіксованої ставки обмінного курсу з 2000 по 2005 роки і потім дуже швидким знеціненням національної валюти в другій половині 2008 року [16]. Внаслідок цих подій державна підтримка сільського господарства в більшій мірі залежала від загального економічного становища, зокрема від стану державного бюджету, ніж від вирішення пріоритетних завдань розвитку сільськогосподарського виробництва на перспективу. Саме нестабільна політична і фінансова ситуація є однією з причин того, що рівень субсидування сільського господарства відрізнявся крайнім непостійністю, що отримало відображення в оцінці підтримки виробників (ОПВ).

У 1997-2010 роках частка ОПВ у загальному валовому обсязі надходжень в сільському господарстві коливалася в межах 0,3-11,3 відсотка, і обсяг такої підтримки з року в рік різко змінювався. У 2002 і 2003 роках загальний рівень підтримки знизився майже до нуля, а в 2010 році її частка в ОПВ виросла до 5,5 відсотка, що як і раніше, якщо порівнювати з ЄС, це зовсім небагато [17, с. 10]. Хоча загальний рівень підтримки невисокий, вона надається здебільшого таким чином, який відноситься до категорії інструментів, що деформує умови виробництва і торгівлі згідно угоди Світової організації торгівлі (СОТ) по сільському господарству (АоА).

Існують значні розбіжності в розмірах підтримки, що надається сільгоспвиробникам залежно від вироблених ними товарів, і на деякі продукти встановлений високий рівень субсидування. В Україні, як і в Росії, стягуються непрямі податки з сільгоспвиробників таких експортних культур, як соняшник, кукурудза і пшениця, і одночасно субсидуються виробники свинини, птиці та цукру, що конкурують з аналогічними імпортованими продуктами.

Намічені в бюджеті цілі з надання допомоги у вигляді субсидій, що виплачуються з розрахунку за 1 тону готової продукції, що не були досягнуті. Наприклад, в 2009 році виробники яловичини і телятини, свинини та птиці отримали тільки 10 відсотків, спочатку заявлених у бюджеті виплат [17, с. 10]. У 2010 році нових субсидій з розрахунку за 1 тону готової продукції не надавалося, якщо не вважати частини коштів, отриманих у порядку відшкодування заборгованостей за 2009 рік [17, с. 11]. Таким чином, передбачуваність субсидування знаходиться під великим питанням і ускладнює прийняття рішень фермерів та інвесторів у продовольчій сектор.

В Україні також проводяться деякі непрямі методи регулювання аграрного сектору. Важливі для експорту сільськогосподарські культури як насіння ріпаку і соєві боби і не субсидуються, і не обкладаються податком. Цінова підтримка забезпечується за допомогою різних заходів інтервенції на ринку, що проводяться державним агентством під назвою «Аграрний фонд». До цих заходів відносяться державні закупівлі та реалізація за інтервенційними мінімальними і максимальними цінами цілого ряду сільськогосподарських і продовольчих продуктів, укладенням ф'ючерсних контрактів, виробництво борошна та його оптові продажі, а також продаж дизельного палива і мінеральних добрив сільгоспвиробникам [16]. Для стабілізації цін на зерно в країні підтримуються зернові резерви. Для того щоб підтримати споживчі ціни на хліб на мінімальному рівні, Аграрний фонд проводить операції з переробки зерна та реалізації отриманої борошна пекарням за регульованими цінами.

Тобто, в Російській Федерації та Україні існують схожі проблеми в реалізації продовольчої політики, а саме, низький рівень підтримки агровиробників та капіталовкладень в оновлення матеріально-технічної бази АПК, відсутність єдиного планування в сфері продовольчого виробництва, низька ефективність інтервенційних закупівель для зниження цін на продукти харчування.

Всі «нові агропродовольчі» країни мають свої особливості, проблемні питання у продовольчій політиці, саме тому кожна з них потребує уточнення напрямів її вдосконалення для подальшого входження на світовий ринок агропродовольчої продукції та забезпечення повноцінного харчування свого населення. На нашу думку, доцільно буде запропонувати загальні перспективні напрями продовольчої політики для всіх «нових агропродовольчих» країн (рисунок 1), так і для кожної окремо.

Рис. 1. Загальні перспективні напрями продовольчої політики «нових агропродовольчих країн». Складено автором

Вищезазначені напрями продовольчих політик можуть бути використані будь-якою з аналізованих нами країн, та матимуть позитивний вплив на поліпшення продовольчої безпеки малозабезпеченого населення, зростання долі експорту на світовому агропродовольчому ринку, підвищення прибутковості аграрного та харчового виробництва, і як наслідок, поліпшення рівня життя сільського населення, а також на збереження та підтримку сільськогосподарських ресурсів.

Але на ряду з загальними напрямами продовольчої політики слід виділити індивідуальні, тому що, як показав наш аналіз, розвиток АПК країн досить нерівномірний та в кожній державі має свої особливості. Перспективні напрями політики у сфері продовольчого виробництва для кожної країни представлені і в таблиці 2.

Окремі перспективні напрями, представлені в таблиці 2, були розроблені на основі особливостей та основних проблем розвитку АПК кожної країни. Всі вищезазначені перспективні заходи спрямовані на вирішення глобальної продовольчої проблеми в аналізованих країнах, так і в інших регіонах, шляхом постачання продовольства за більш низькими цінами; створення сучасної інфраструктури та інноваційних підприємств АПК; покращення якості та безпечності продуктів харчування; збільшення ролі держави у регулюванні продовольчої сфери та забезпечення розвитку приватних підприємств та кооперативів.

Окремі перспективні напрями продовольчої політики «нових агропродовольчих» країн

Країни	Індивідуальні напрями продовольчої політики
Бразилія	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Підвищення якості продовольчої продукції та її екологічності.
Чилі	<ul style="list-style-type: none"> - Створення пільгових умов придбання земельних ділянок для дрібних фермерів; - Сприяння зовнішньому інвестуванню та збільшення державних інвестицій у розвиток інфраструктури АПК.
Мексика	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення державного регулювання аграрного сектору економіки - Розгалуження та розвиток інфраструктури АПК; - Підвищення підтримки фермерів за рахунок заходів «зеленого» кошика угоди АоА (СОТ).
Еквадор	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Сприяння зовнішньому інвестуванню та збільшення державних інвестицій у розвиток інфраструктури АПК.
Аргентина	<ul style="list-style-type: none"> - Створення вигідних умов кредитування виробників агропродовольчої продукції;
Марокко	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Розповсюдження знань у сфері раціонального ведення сільського господарства серед дрібних фермерів.
ПАР	<ul style="list-style-type: none"> - Перехід від стратегії до продовольчої політики, підвищення пріоритетності продовольчого сектору; - Сприяння зовнішньому інвестуванню та збільшення державних інвестицій у розвиток інфраструктури АПК.
Малайзія	<ul style="list-style-type: none"> - Розгалуження та розвиток інфраструктури АПК; - Розповсюдження знань у сфері раціонального ведення сільського господарства серед дрібних фермерів
Таїланд	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення ефективності заходів з подолання голоду та недоїдання серед малозабезпеченого населення; - Перегляд механізму державної підтримки фермерських господарств.
Російська федерація	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення державного регулювання сфери АПК; - Захист внутрішнього ринку продовольчих товарів; - Стандартизація продовольчих товарів згідно світових норм якості; - Створення сприятливого інвестиційного клімату в сфері АПК, підвищення обсягу державних інвестицій; - Підвищення підтримки фермерів за рахунок заходів «зеленого» кошика угоди АоА (СОТ).
Україна	<ul style="list-style-type: none"> - Створення сприятливого інвестиційного клімату в сфері АПК, підвищення обсягу державних інвестицій; - Підвищення державного регулювання сфери АПК; - Сприяння створенню сільськогосподарських кооперативів; - Стандартизація продовольчих товарів згідно світових норм якості; - Підвищення підтримки фермерів за рахунок заходів «зеленого» кошика угоди АоА (СОТ);

Складено автором

Таким чином, «нові агропродовольчі» країни за останнє десятиліття демонструють позитивні тенденції у збільшенні виробництва продуктів харчування та опановують світовий продовольчий ринок. Але при цьому існують проблеми у розробці та реалізації продовольчих політик у цих країнах. На нашу думку, найбільш успішні продовольчі політики реалізуються в Аргентині, Бразилії та Малайзії, але разом з тим, вони як і інші потребують коригування напрямів для подальшого розвитку. Основними перспективними напрямами продовольчої політики «нових агропродовольчих» країн повинні стати заходи по укріпленню національної продовольчої безпеки, подоланню проблеми голоду та недоїдання, створенню та розвитку інфраструктури та підприємств АПК, збільшенню державного регулювання; підвищенню якості продуктів харчування; впровадженню новітніх технологій та засобів ведення господарства; раціональному використанню природних ресурсів.

Список використаної літератури.

1. Офіційний сайт Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/>
2. Малахова Л. В. Появление «новых аграрных» стран на мировом продовольственном рынке / Л. В. Малахова // Журнал «Экономика и предпринимательство». Москва, № 12 (3). – 2013. – С. 61-65
3. Офіційний сайт Всесвітнього банку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org.ua>
4. Ж.Г. да Силва. Програма «Нулевой голод». Опыт Бразилии. Министерство сельского развития Бразилиа; ФАО, 2013. – 374 с.
5. Highlights and Policy Recommendations / OECD review of agricultural policies: Chile, 2008.- 23 p.
6. Pena K. Institutionalizing Food Sovereignty in Ecuador // International conference Yale university September 14-15, 2013. – 25 p.
7. В Мексике вступит в силу аграрная реформа – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mexico24.ru/news/politics-economics/2014/01/02/V-Meksike-vstupit-v-silu-agrarnaya-reforma/>
8. Food and nutrition programmes in Mexico // FAO – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/009/a0442e/a0442e0m.htm>
9. Regúnaga M. Overview of agri-food structure, trade and policies in Argentina // Fundación Agronegocios y Alimentos Buenos Aires, Argentina, 2007. – 71 p.
10. Rafikul Islam. Prioritizing issues of Malaysian vision 2020: an application of the analytic hierarchy process.// Department of Business Administration Kulliyah of Economics and Management Sciences International Islamic University Malaysia.- 16 p.
11. Дерюгина И. ТНК приспособляются / И. Дерюгина // Экономическая политика. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecpol.ru/2012-04-05-13-45-47/2012-04-05-13-46-45/159-tnk-prisposablivayutsya.html>
12. Prachason S. Food security in Thai society // Report submitted to UNDP Thailand / January 2009. – 60 p.
13. Koch J. The food security policy context in South Africa // International Policy Centre for Inclusive Growth United Nations Development Programme, 2011. – 44 p.
14. Huppe G. A. Food Price Inflation and Food Security: A Morocco case study / Sabrina Shaw Jason, Dion Vivek Voora // The International Institute for Sustainable Development, 2013. – 75 p.
15. Михайлушкин П.В. Обеспечение продовольственной безопасности – основа аграрной политики России / П.В. Михайлушкин // Научный журнал КубГАУ, №88(04), 2013. – С. 3-19.
16. Agricultural policies in OECD countries and emerging economies 2011, Part II: Country Chapters

УДК 338.439.027

На основі аналізу часових рядів були виявлені держави, які було запропоновано назвати «новими агропродовольчими» країнами, які характеризуються середнім або високим рівнем частки виробництва продуктів харчування у ВВП та значними річними темпами зростання виробництва продуктів харчування, починаючи з початку 2000-х років. Було проведено аналіз продовольчих політик визначених країн та виявлені їх недоліки та проблеми. Були запропоновані загальні та окремі перспективні напрями продовольчої політики «нових агропродовольчих» країн.

Ключові слова: «нові агропродовольчі» країни, продовольча політика, агропромисловий комплекс, глобальна продовольча проблема.

На основе анализа временных рядов были выявлены государства, которые было предложено назвать «новыми агропродовольственными» странами, которые характеризуются средним или высоким уровнем доли производства продуктов питания в ВВП и значительными годовыми темпами роста производства продуктов питания, начиная с начала 2000-х годов. Был проведен анализ продовольственных политик выявленных стран и определены их недостатки и проблемы. Были предложены общие и отдельные перспективные направления продовольственной политики «новых агропродовольственных» стран.

Ключевые слова: «новые агропродовольственные» страны, продовольственная политика, агропромышленный комплекс, глобальная продовольственная проблема.

Based on the analysis of the time series, the group of states are identified and are offered to name the «new agrifood» countries, which are characterized by a medium or high level of share of food production in GDP and high annual growth rate of food production since the early 2000s. The food policies of defined countries are analyzed and their weaknesses and problems are identified. The general and individual perspective directions of food policies of the «new agrifood» countries are suggested.

Keywords: «new agrifood» countries, food policy, agroindustrial complex, global food problem.

Надійшла до редколегії 10.11.2013 р.